

Κωστής Κοκκινόφτας
Κέντρο Μελετών Ιεράς Μονής Κύκκου

**ΚΛΗΡΙΚΟΙ ΑΠΟ ΤΑ ΧΩΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΙΚΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ
ΣΤΗΝ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΗ ΜΕΣΑΟΡΙΑ**

Τα χωριά της αρχιεπισκοπικής περιφέρειας στην κατεχόμενη από τα τουρκικά στρατεύματα εισβολής περιοχή της Μεσαορίας¹ ανέδειξαν στα νεότερα χρόνια, για τα οποία σώζονται επαρκή και αδιάσειστα στοιχεία, αρκετούς κληρικούς, οι οποίοι υπηρέτησαν σε σημαντικά εκκλησιαστικά αξιώματα στην Κύπρο και το εξωτερικό. Ανάμεσα στους τελευταίους περιλαμβάνονται ο Αρχιεπίσκοπος Κυριακουπόλεως και μετέπειτα Ιορδάνου Μελέτιος Κρονίδης, και οι Αρχιμανδρίτες Νικόλαος Χριστοδούλου και Κλήμης Καρναπάς του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων, ο Αρχιεπίσκοπος Γρηγόριος και ο Επίσκοπος Τροπαίου Αθανάσιος της Αρχιεπισκοπής Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας και ο Μητροπολίτης Σιδηροκάστρου Μακάριος της Εκκλησίας της Ελλάδας. Επίσης, στην Εκκλησία της Κύπρου συγκαταλέγονται οι Ηγούμενοι Μαχαίρα Μελέτιος, Αποστόλου Βαρνάβα Γαβριήλ και Σταυροβουνίου Αθανάσιος, ο Ιερομόναχος του Τράχωνα Καλλίστρατος, οι αυτάδελφοι Ιερομόναχοι της Μονής του Αποστόλου Βαρνάβα Χαρίτων, Στέφανος και Βαρνάβας, και ο ιερέας του Παλαικύθρου παπα-Γεώργιος Αθανασίου, για τους οποίους θα γίνει λόγος στη συνέχεια.

---

1. Πρόκειται για τις κοινότητες Άγιος Νικόλαος Λευκονοίκου, Αγκαστίνα, Άσσια, Αφάνεια, Βατυλή, Βιτσάδα, Βώνη, Γέναγρα, Γερόλακκος, Γούφες, Έξω Μετόχι, Κοντέα, Κυθρέα, Λύση, Μαραθόβουνος, Μια Μηλιά, Μουσουλίτα, Νέον Χωρίον Κυθρέας, Ομορφίτα, Παλαικύθρο, Πυργά, Στρογγυλός, Τράχωνας, Τραχώνι Κυθρέας, Τρυπημένη και Τύμβου. Στην κατεχόμενη αρχιεπισκοπική περιφέρεια συγκαταλέγονται και οι ενορίες των Αγίων Γεωργίου και Λουκά της Λευκωσίας, όπως και το προάστιο Νεάπολη. Βλ. Εκκλησίας της Κύπρου (έκδ.), *Διοικητική Συγκρότηση της Εκκλησίας Κύπρου και των λοιπών Ορθοδόξων Εκκλησιών*, έτος 2022, Λευκωσία 2021, σ. 81-83.

Αρχιεπίσκοπος Ιορδάνου Μελέτιος Κρονίδης

Ο Μελέτιος Κρονίδης γεννήθηκε το 1849 στο χωριό Ομορφίτα και σε νεαρή ηλικία μετέβη στην Παλαιστίνη, όπου φοίτησε στην Αλληλοδιδασκτική Σχολή του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων και, για κάποιο χρονικό διάστημα, στη Θεολογική Σχολή του Σταυρού. Στη συνέχεια, το 1872 χειροτονήθηκε Ιεροδιάκονος και το 1883 Ιερομόναχος, οπότε μετέβη στο Ιεροσολυμικό Μετόχιο της Μόσχας, αρχικά ως εφημέριος και από το 1888 ως Ηγούμενος και Επίτροπος του Πατριαρχείου στη Ρωσία. Το 1895 επέστρεψε στα Ιεροσόλυμα, όπου υπηρέτησε σε διάφορα διοικητικά καθήκοντα, καθώς και ως Αρχιεπίσκοπος Κυριακουπόλεως (1898-1908) και Ιορδάνου (1908-1918). Κατά τη διάρκεια των υπηρεσιών του αυτών επέδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την παιδεία και ανέλαβε τα έξοδα των σπουδών στα Ιεροσόλυμα αρκετών νεαρών Κυπρίων. Ευεργέτησε επίσης πολλούς ναούς της ιδιαίτερής του πατρίδας με δωρεές ιερών σκευών και αμφίων, και, το 1908, κατέθεσε στη Μονή Κύκκου το ποσό των 800 λιρών για την ανέγερση Ορφανοτροφείου, έργο που, όμως, δεν κατέστη δυνατόν να υλοποιηθεί. Μεριμνήσε ακόμη για την ανέγερση, το 1902, του ναού του Αγίου Δημητριανού στη γενέτειρά του Ομορφίτα, και κατέθεσε το ποσό των 205 λιρών στον ναό της Φανερωμένης Λευκωσίας, για να χρησιμοποιούνται οι τόκοι για τη μισθοδοσία του ιερέα. Αγόρασε επίσης σε παρακείμενο χώρο οικία, την οποία διασκεύασε σε μικρό σχολικό οίκημα, όπου λειτούργησε το 1910 το πρώτο δημοτικό σχολείο της κοινότητας. Έλαβε δε πρόνοια για τη συντήρησή του και τη μισθοδοσία του δασκάλου, και κατέθεσε για τον σκοπό αυτό το ποσό των 300 λιρών στη Μονή Μαχαιρά. Απεβίωσε το 1918 στη Δαμασκό, εξαιτίας των κακουχιών που υπέστη, λόγω της εκδίωξής του από τα Ιεροσόλυμα από τους Τούρκους και της εξορίας του στη Συρία, κατά τη διάρκεια του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου².

---

2. Κωστή Κοκκινόφτα, «Ο Μέγας ευεργέτης της Ομορφίτας Αρχιεπίσκοπος Κυριακουπόλεως (1898-1908) και μετέπειτα Ιορδάνου (1908-1918) Μελέτιος Κρονίδης», *Εκκλησιαστικός Κήρυκας* 26 (2020) 82-104· Του ιδίου, «Κύπριοι κληρικοί κτήτορες σχολείων στη γενέτειρά τους (β' μισό 19ου - αρχές 20ού αι.)», *Επιστημονική Επετηρίς Κυπριακής Εταιρείας Ιστορικών Σπουδών* 8 (2008) 99-101· Αριστεΐδη Κουδουνάρη, *Βιογραφικόν Λεξικόν Κυπρίων, 1800-1920*, τ. Α', Λευκωσία 2018, σ. 471-472.

Αρχιμανδρίτης Νικόλαος Χριστοδούλου

Ο Νικόλαος Χριστοδούλου γεννήθηκε το 1864 στο χωριό Τύμβου και σε νεαρή ηλικία τέθηκε κάτω από την προστασία του προαναφερθέντος Μελέτιου Κρονίδη, με την οικονομική στήριξη του οποίου φοίτησε στις Θεολογικές Σχολές του Σταυρού Ιεροσολύμων και της Μόσχας (αποφοίτησε το 1888 και το 1893, αντιστοίχως). Στη συνέχεια επέστρεψε στα Ιεροσόλυμα, οπότε εκάρη μοναχός και υπηρέτησε, ως καθηγητής της Δογματικής και της Φιλοσοφίας, στη Θεολογική Σχολή του Σταυρού, και αναδείχθηκε σε ένα από τους λογιότερους κληρικούς του Πατριαρχείου. Η μόρφωση και η ευρύτατη παιδεία του συνέτειναν, ώστε να του ανατεθεί το συνοδικό οφφίκιο της συγγραφής μελετών, αρκετές από τις οποίες δημοσιεύτηκαν στο περιοδικό «Νέα Σιών» και αφορούν διάφορα θεολογικά και φιλοσοφικά θέματα. Εξέδωσε επίσης το βιβλίο «Περί Αναστάσεως των Νεκρών» (Ιεροσόλυμα 1903). Τελικά, το 1908 εξελέγη μέλος της Ιεράς Συνόδου, οπότε, σύμφωνα με τα παραδοσιακά θέσμιμα της Αγιοταφικής Αδελφότητας, χειροτονήθηκε Ιερομόναχος και χειροθετήθηκε Αρχιμανδρίτης, ώστε να δικαιούται να συμμετέχει στις συνεδρίες. Απεβίωσε σε ηλικία μόλις 45 ετών, το 1909³.

Αρχιμανδρίτης Κλήμης Καρναπάς

Ο Κλήμης Καρναπάς γεννήθηκε το 1878 στην κωμόπολη της Κυθρέας και επίσης φοίτησε στη Θεολογική Σχολή του Σταυρού (1893-1900), στην οποία υπηρέτησε στη συνέχεια ως καθηγητής. Ασχολήθηκε συστηματικά με τη συγγραφή μελετών, κυρίως εκκλησιαστικής ιστορίας, που δημοσίευσε στη «Νέα Σιών», ενώ εξέδωσε και τα βιβλία: «Ομιλία εις το Ευαγγέλιον της Γ΄ Κυριακής των Νηστειών» (1902), «Ερνέστου Ναβίλ: Το Πιστεύω των Χριστιανών. Μελέτη Θρησκευτική. Εκ του γαλλικού» (Αθήνα 1902), «Ανέκδοτα Κυπριακά Έγγραφα (του ιη΄ αιώνας)» (Αμμόχωστος 1904), «Φιλαρέτου Μητροπολίτου Μόσχας: Λόγοι και Ομιλίες εις την Ανάστασιν και την Ανάληψιν του

---

3. Κωστή Κοκκινόφτα, «Ο Κύπριος καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του Σταυρού Ιεροσολύμων Αρχιμανδρίτης Νικόλαος Χριστοδούλου (1864-1909)», *Απόστολος Βαρνάβας* 54 (1993) 165-167. Του ιδίου, «Η Θεολογική Σχολή του Σταυρού Ιεροσολύμων και η Κύπρος», *Κυπριακαί Σπουδαί* 71 (2009) 117-118. Αρ. Κουδουνάρη, *Βιογραφικόν Λεξικόν Κυπρίων, 1800-1920*, τ. Β΄, ό.π., σ. 933.

Κυρίου» (Ιεροσόλυμα 1906), «Ιάκωβος ο Πάτριος ως Διδάσκαλος εν τω Αντιοχικό και Ιεροσολυμιτικό Θρόνω κατά τον ΙΗ΄ αιώνα. Επί τη βάσει Ανεκδότων Πηγών» (Ιεροσόλυμα 1906), «Ο Πατριάρχης Αντιοχείας Σίλβεστρος ο Κύπριος 1724-1766. (Ανατύπωσις εκ της "Νέας Σιών")» (Ιεροσόλυμα 1907) και «Η επί του Όρους των Ελαιών Σταυροπηγιακή Μονή της Αναλήψεως. Επί τοις εγκαινίοις του Μεγάλου αυτής Ναού» (Ιεροσόλυμα 1908). Στο μεταξύ, το 1898 χειροτονήθηκε Ιεροδιάκονος και το 1907 Ιερομόναχος, οπότε προχειρίσθηκε Αρχιμανδρίτης. Δύο χρόνια αργότερα, όμως, ύστερα από το οριστικό κλείσιμο της Σχολής, αποσχηματίστηκε και εγκαταστάθηκε στην Αμερική. Απεβίωσε το 1957⁴.

Αρχιεπίσκοπος Θυατείρων Γρηγόριος Θεοχάρους

Ο Αρχιεπίσκοπος Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας Γρηγόριος Θεοχάρους γεννήθηκε το 1928 στο χωριό Μαραθόβουνος. Αρχικά φοίτησε στο δημοτικό σχολείο της γενέτειράς του και ακολούθως, σε σχετικά μεγάλη ηλικία, συνέχισε τις σπουδές του στην Ελληνική Σχολή Λευκονοίκου (1949-1951), στο Παγκύπριο Γυμνάσιο Λευκωσίας (1951-1954) και στη Θεολογική Σχολή Αθηνών (1954-1958). Στο μεταξύ, το 1951, εκάρη μοναχός και το 1953 χειροτονήθηκε διάκονος από τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου (1950-1977) Μακάριο Γ΄, το δε 1959 μετέβη στο Λονδίνο, όπου χειροτονήθηκε πρεσβύτερος και υπηρέτησε ως εφημέριος στον ναό των Αγίων Πάντων. Επίσης, υπηρέτησε ως Πρωτοσύγκελλος της Αρχιεπισκοπής Θυατείρων από το 1964 και ως Επίσκοπος Τροπαίου από το 1970, οπότε ανέλαβε την οργάνωση και επιστασία των ναών της Κοιμήσεως της Θεοτόκου και του Αποστόλου Βαρνάβα στο Βόρειο Λονδίνο. Τελικά, το 1988, η Ιερά Σύνοδος του Οικουμενικού Πατριαρχείου τον εξέλεξε Αρχιεπίσκοπο Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας, αξίωμα στο οποίο υπηρέτησε με μεγάλη επιτυχία, αναπτύσσοντας ποικίλη

---

4. Κωστή Κοκκινόφτα, «Ο Κυπριακός κλήρος και το Πατριαρχείο Ιεροσολύμων», *Κυπριακαί Σπουδαί* 57-58 (1993-94) 33-36· Του ιδίου, «Η Θεολογική Σχολή του Σταυρού Ιεροσολύμων και η Κύπρος», *Κυπριακαί Σπουδαί* 71 (2009) 125-126· Αρ. Κουδουνάρη, *Βιογραφικόν Λεξικόν Κυπρίων, 1800-1920*, τ. Α΄, ό.π., σ. 292.

εκκλησιαστική, κοινωνική και εκπαιδευτική δράση⁵. Ο Αρχιεπίσκοπος Γρηγόριος παραιτήθηκε από τον αρχιεπισκοπικό θρόνο το 2019 και απεβίωσε μερικούς μήνες αργότερα, τον Νοέμβριο του ίδιου έτους⁶.

Μητροπολίτης Κολωνείας Αθανάσιος Θεοχάρους

Ο Μητροπολίτης Κολωνείας Αθανάσιος Θεοχάρους γεννήθηκε το 1943 στο χωριό Μαραθόβουνος και είναι ανειπίος του προαναφερθέντος Αρχιεπισκόπου Γρηγορίου. Φοίτησε στο Παγκύπριο Γυμνάσιο Λευκωσίας και στην Ιερατική Σχολή της Εκκλησίας της Κύπρου «Απόστολος Βαρνάβας», από την οποία αποφοίτησε το 1969. Ακολούθως μετέβη στη Μεγάλη Βρετανία, όπου το ίδιο έτος χειροτονήθηκε αρχικά διάκονος και στη συνέχεια πρεσβύτερος, και ανέλαβε ιερατικός προϊστάμενος και διευθυντής του ελληνικού σχολείου της νεοσύστατης Ελληνορθόδοξης Κοινότητας του Αγίου Αθανασίου στην πανεπιστημιούπολη του Κέιμπριτζ. Το 1972 χειροθετήθηκε Αρχιμανδρίτης, οπότε μετέβη στην Αθήνα και φοίτησε στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου της ελληνικής πρωτεύουσας (1972-1976). Μετά την ολοκλήρωση των σπουδών του επέστρεψε στο Λονδίνο και υπηρέτησε στον ναό του Αποστόλου Βαρνάβα, προσφέροντας πολύτιμες υπηρεσίες και σε άλλους τομείς, όπως ως Πρωτοσύγκελλος της Αρχιεπισκοπής από το 1981 και ως Επίσκοπος

---

5. «Σύντομο βιογραφικό σημείωμα», *Ορθόδοξος Κήρυξ* 1 (1988) 4· Λεωνίδα Βυζάντιου, *Ενθρόνιση Σεβασμιωτάτου Αρχιεπισκόπου Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας κ.κ. Γρηγορίου*, Λονδίνο 1988· Συνδέσμου Ελληνορθόδοξων Κοινοτήτων Μεγάλης Βρετανίας, *Λεύκωμα 20 χρόνων Επισκοπικής δράσεως, 30χρόνων Ιερατικής διακονίας στη Μεγάλη Βρετανία*, Λονδίνο 1990· Πάνου Παναγιώτου, «Ο Αρχιεπίσκοπος Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας Γρηγόριος καταθέτει πνεύμα ζωής. Πολεμώντας για του Χριστού την πίστη την Αγία και της πατρίδας τον πολιτισμό», *Ο Φιλελεύθερος*, 10.9.2000· Γεώργιου Λούκατζη, *Ο Μαραθόβουνος και ο κόσμος του*, Λευκωσία 2014, σ. 103-105· «Τρεις δεκαετίες ποιμενάρχης στη Βρετανία», *Ορθόδοξη Αλήθεια*, 28.11.2018.

6. «Εκοιμήθη ο τέως Αρχιεπίσκοπος Θυατείρων και Μ. Βρετανίας», *Ο Φιλελεύθερος*, 21.11.2019.

Τροπαίου από τις 12 Απριλίου 1997⁷. Στις 14 Ιανουαρίου 2021, η Ιερά Σύνοδος του Οικουμενικού Πατριαρχείου εξέλεξε τον Επίσκοπο Αθανάσιο ως νέο Μητροπολίτη Κολωνείας⁸.

Μητροπολίτης Σιδηροκάστρου Μακάριος Φιλοθέου

Ο Μητροπολίτης Σιδηροκάστρου Μακάριος Φιλοθέου γεννήθηκε στο χωριό Στρογγυλός το 1952 και είναι ο πρώτος κυπριακής καταγωγής Αρχιερέας που υπηρετεί στην Εκκλησία της Ελλάδας, στα νεότερα χρόνια. Αρχικά φοίτησε στο Παγκύπριο Οικονομικό Λύκειο Λευκωσίας (1964-1970) και στην Ιερατική Σχολή «Απόστολος Βαρνάβας» (1970-1972), και ακολούθως στη Θεολογική Σχολή Αθηνών (1972-1976). Στη συνέχεια φοίτησε στη Φιλοσοφική Σχολή του ίδιου Πανεπιστημίου, στην οποία ολοκλήρωσε τις σπουδές του το 1980, και ακολούθως πραγματοποίησε ευρύτερες σπουδές στον τομέα της Πατρολογίας στο Πανεπιστήμιο του Ντάραμ της Μεγάλης Βρετανίας, από το οποίο αποφοίτησε το 1983. Στο μεταξύ χειροτονήθηκε διάκονος το 1977 και πρεσβύτερος το 1981, και υπηρέτησε ως Ιεροκήρυκας της Μητρόπολης Αλεξανδρουπόλεως, καθώς και ως καθηγητής Μέσης Εκπαίδευσης. Το 1991, ύστερα από πρόσκληση της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδας, ανέλαβε τα καθήκοντα του Γραμματέα της Επιτροπής Χριστιανικής Αγωγής και Νεότητας, οπότε διετέλεσε προϊστάμενος στον ναό του Αγίου Παύλου στην οδό Ψαρών, στην Αθήνα. Την ίδια περίοδο υπηρέτησε επίσης ως διευθυντής του ραδιοφωνικού σταθμού της Εκκλησίας της Ελλάδας και των Υπηρεσιών της Αποστολικής Διακονίας, και συμμετείχε σε επιστημονικά συνέδρια με ανακοινώσεις και ομιλίες. Το 2001 εξελέγη Μητροπολίτης Σιδηροκάστρου, αξίωμα στο οποίο έκτοτε υπηρετεί, αναπτύσσοντας σημαντικό εκκλησιαστικό και κοινωνικό έργο⁹.

---

7. «Η χειροτονία του Επισκόπου Τροπαίου κ. Αθανασίου», *Ορθόδοξος Κήρυξ* 102-103 (1997) 17-20· Γ. Λούκατζη, *Ο Μαραθόβουνος και ο κόσμος του*, ό.π., σ. 105-106.

8. Για την εκλογή του βλ. ενδεικτικά τα σχετικά σχόλια των εκκλησιαστικών ιστοσελίδων της εποχής, όπως για παράδειγμα της ιστοσελίδας fosfanariou.gr, ημερομηνίας 14 Ιανουαρίου 2021.

9. «Βιογραφικόν σημείωμα», *Εκκλησία* 79 (2002) 19-20· Αποστολικής Διακονίας (έκδ.), *Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Αθήνα 2015, σ. 846.

Ηγούμενος Μαχαιρά Μελέτιος

Εκτός από τους ανωτέρω, αρκετοί άλλοι κληρικοί, οι οποίοι κατάγονταν από τα χωριά της αρχιεπισκοπικής περιφέρειας της κατεχόμενης Μεσαορίας, υπηρέτησαν σε διάφορα εκκλησιαστικά αξιώματα στο νησί. Ανάμεσά τους περιλαμβάνεται ο Ηγούμενος της Μονής Μαχαιρά Μελέτιος, ο οποίος γεννήθηκε γύρω στο 1760 στην κωμόπολη της Κυθρέας. Ο Μελέτιος διετέλεσε αρχικά μέλος της αδελφότητας της Μονής Κύκκου, όπου υπηρέτησε ως Πρωτοσύγκελλος και ως προϊστάμενος του Μετοχίου του Αρχαγγέλου. Στη συνέχεια, το 1828, εξελέγη στην ηγουμενία της Μονής Μαχαιρά, παρά το γεγονός ότι δεν ήταν μέλος της αδελφότητάς της, πιθανόν λόγω των αναγνωρισμένων διοικητικών ικανοτήτων του, ώστε να τη βοηθήσει να ορθοποδήσει, από τη δεινή θέση στην οποία είχε περιέλθει, εξαιτίας των τραγικών γεγονότων του 1821. Κατάφερε μάλιστα να μειώσει το τεράστιο χρέος της και σταδιακά να μπορέσει να επανακτήσει μέρος από τη δημευθείσα περιουσία της. Απεβίωσε το 1843¹⁰.

Ιερομόναχος Καλλίστρατος

Ο Ιερομόναχος Καλλίστρατος γεννήθηκε το 1862 στη συνοικία Άγιος Λουκάς της Λευκωσίας. Αρχικά διετέλεσε υποτακτικός ενός σπουδαίου ομώνυμού του πνευματικού, στο εντός των τειχών της πόλης μικρό εκκλησάκι του Αγίου Ιακώβου του Πέρση, όπου εκάρη μοναχός το 1882 και έλαβε το μεγάλο μοναχικό σχήμα, το 1889. Στη συνέχεια, στις αρχές του 20ού αιώνα χειροτονήθηκε διάκονος και το 1905 πρεσβύτερος, και υπηρέτησε στον ναό της Παναγίας του Τράχωνα, όπου απέκτησε φήμη άριστου πνευματικού και διακριτικού ιερέα, με αποτέλεσμα να καταφεύγουν κοντά του πολλοί κάτοικοι της πρωτεύουσας για να εξομολογηθούν και να ενισχυθούν πνευματικά. Διακρινόταν επίσης για την ασκητικότητα του βίου του, την απλότητα και την ακτημοσύνη του. Απεβίωσε το 1934, οπότε διαπιστώθηκε ότι στο σκήνος του υπήρχαν σημάδια από το σχοινί, με το οποίο ήταν ζωσμένος χάριν ασκήσεως

---

10. Σίμου Μενάρδου, *Η εν Κύπρω Ιερά Μονή της Παναγίας του Μαχαιρά*, Πειραιάς 1929, σ. 35-37· Ιωάννη Τσικνόπουλλου, *Η Ιερά Μονή της Υπεραγίας Θεοτόκου του Μαχαιρά*, Λευκωσία 1968, σ. 141-143· Κωστή Κοκκινόφτα, *Κυκκώτικα Μελετήματα*, τ. Α', Λευκωσία 1997, σ. 183-190.

σε νεαρή ηλικία, και των αλύσεων, που το αντικατέστησαν στη συνέχεια, κατά το πρότυπο του Αγίου Παναρέτου. Δεν γνωρίζουμε, όμως, αν εξακολούθησε να τις φέρει μέχρι τον θάνατό του και τι απέγιναν, ή εάν ο ίδιος τις είχε κρύψει, προαισθανόμενος το επικείμενο τέλος¹¹.

Ιερομόναχοι Χαρίτων, Στέφανος και Βαρνάβας

Οι αυτάδελφοι Ιερομόναχοι Χαρίτων, Στέφανος και Βαρνάβας γεννήθηκαν το 1886, το 1890 και το 1898, αντιστοίχως, στο χωριό Αφάνεια. Σε νεαρή ηλικία υπήρξαν υποτακτικοί των αυτάδελφων αγιογράφων μοναχών Κύριλλου και Νήφωνα από το Καϊμακλί, οι οποίοι, στις αρχές του 20ού αιώνα, εγκαταβίωσαν πρώτα στο Μονύδριο του Αγίου Γεωργίου στην Αγία Φύλα Λεμεσού και ακολούθως στη Μονή του Αγίου Γεωργίου του Αλαμάνου στο Πεντάκωμο. Σε μεταγενέστερο χρόνο, το 1917, οι τρεις αυτάδελφοι μοναχοί, με την έγκριση του Αρχιεπισκόπου Κύπρου (1916-1933) Κυρίλλου Γ', εγκαταβίωσαν στην τότε εγκαταλελειμμένη Μονή του Αποστόλου Βαρνάβα, οπότε χειροτονήθηκαν διαδοχικά σε Ιεροδιακόνους και Ιερομονάχους και ανέλαβαν το επίπονο έργο της ανακαίνισής της. Σταδιακά, στα χρόνια που ακολούθησαν, με σκληρή εργασία και με τις οικονομίες τους από το διακόνημα της αγιογραφίας, που διδάχθηκαν από τους Γέροντές τους, έδωσαν ξανά στη Μονή την παλαιά κτηριακή της αίγλη και την κατέστησαν ως ένα από τα σπουδαιότερα κυπριακά προσκυνήματα. Γι' αυτό και η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Κύπρου την ανέδειξε επίσημα σε μοναστικό κέντρο, με την ενθρόνιση, στις 11 Ιουνίου του 1964, από τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο Γ', ως πρώτου ηγουμένου του Ιερομόναχου Στεφάνου. Η τουρκική εισβολή του 1974, όμως, διέκοψε κατά τρόπο τραγικό την άνθηση αυτή, οπότε οι τρεις μοναχοί, όπως και τα υπόλοιπα μέλη της αδελφότητας, που στο μεταξύ είχε συγκροτηθεί στη Μονή του Αποστόλου Βαρνάβα, υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν τη Μονή και να

---

11. Κωστή Κοκκινόφτα, «Ο Ιερομόναχος Καλλίστρατος του Τράχωνα (1862-1934)», *Εκκλησιαστικός Κήρυκας* 8 (2002) 85-107· Μοναχού Βλάσιου Βιγλιώτου, *Ο Γέρον παπα-Καλλίστρατος ο ελεήμων*, Θεσσαλονίκη 2003· Ανδρέα Μιτσίδη, «Ο Ιερομόναχος Καλλίστρατος του "Τράχωνα"», *Απόστολος Βαρνάβας* 67 (2006) 371-375.

καταφύγουν στις ελεύθερες περιοχές, όπου απεβίωσαν ο Χαρίτων το 1976, ο Στέφανος το 1977 και ο Βαρνάβας το 1983¹².

Ηγούμενος Αποστόλου Βαρνάβα Γαβριήλ

Ο Ηγούμενος Γαβριήλ γεννήθηκε το 1923 στο χωριό Λύση και το 1964 εντάχθηκε στην αδελφότητα της Μονής του Αποστόλου Βαρνάβα, όπου χειροτονήθηκε Ιεροδιάκονος το ίδιο έτος και Ιερομόναχος το 1971. Την περίοδο αυτή διδάχθηκε από τους τρεις προαναφερθέντες μοναχούς, Χαρίωνα, Στέφανο και Βαρνάβα, την τέχνη της αιογραφίας, σύμφωνα με τα ρωσικά και αναγεννησιακά πρότυπα, τα οποία ήταν τότε κυρίαρχα στον τομέα της εκκλησιαστικής ζωγραφικής. Το 1972, όμως, εστάλη από τους Γέροντες του στο Άγιον Όρος, για να διδαχθεί αιογραφία από την αδελφότητα των Παχωμαίων, με βάση τη βυζαντινή τεχνοτροπία, που είχε αρχίσει να διαδίδεται ευρέως στον ελληνικό χώρο. Εξαιτίας δε της τουρκικής εισβολής του 1974 υποχρεώθηκε να παρατείνει την παραμονή του στην Ελλάδα, μέχρι το 1981, οπότε επέστρεψε στην Κύπρο και υπηρέτησε διαδοχικά ως εφημέριος στη Μονή του Αγίου Παντελεήμονα Αχερά και ως πνευματικός στο Μετόχιο της Μονής Κύκκου Άγιος Προκόπιος. Το 2007 εξελέγη στην ηγουμενία της Μονής του Αποστόλου Βαρνάβα, αμέσως μετά την ανακήρυξή της σε Σταυροπηγιακή από την Ιερά Σύνοδο της Κυπριακής Εκκλησίας. Απεβίωσε το 2013, αφήνοντας φήμη διακριτικού πνευματικού και φιλελεήμονα κληρικού¹³.

Ηγούμενος Σταυροβουνίου Αθανάσιος

Ο Ηγούμενος Αθανάσιος γεννήθηκε το 1925 στο χωριό Άσσια, και το 1940 εισήλθε στη Μονή Σταυροβουνίου, όπου εκάρη μοναχός το 1946 και έγινε μεγαλόσχημος το 1950. Το

---

12. Κωστή Κοκκινόφτα, «Η Μονή του Αποστόλου Βαρνάβα και η επαναλειτουργία της στα νεότερα χρόνια», *Κυπριακαί Σπουδαί* 67-68 (2005) 375-383 [= Μονής Αποστόλου Βαρνάβα (έκδ.), *Η Ιερά Βασιλική και Σταυροπηγιακή Μονή Αποστόλου Βαρνάβα*, Λευκωσία 2009, σ. 61-72].

13. «Η ενθρόνιση του Ηγουμένου της Μονής Απ. Βαρνάβα», *Απόστολος Βαρνάβας* 68 (2007) 532-536· «Μετέστη στα ουράνια ο μακαριστός Γέροντας Γαβριήλ», *Ενατενίσεις* 21 (2013) 199-204· Χαραλάμπους Μπούσια, *Γέροντος Γαβριήλ φήμη, δικαίου φήμη*, Λευκωσία 2014.

ίδιο έτος χειροτονήθηκε Ιεροδιάκονος και το 1957 Ιερομόναχος, και ακολούθως, το 1967, προχειρίστηκε πνευματικός. Στη συνέχεια, το 1982 χειροθετήθηκε Αρχιμανδρίτης, οπότε ενθρονίστηκε στην ηγουμενία, στη θέση του θανόντος Ηγουμένου (1952-1982) Γερμανού. Επί των ημερών του η Μονή Σταυροβουνίου αναγεννήθηκε και προσήλθαν σε αυτήν πολλοί νέοι μοναχοί, οι οποίοι ακολουθούν με συνέπεια την κυπριακή μοναστική παράδοση. Μεριμνήσε επίσης για την ανακαίνιση της Μονής και των Μετοχιών της, και συνέβαλε στην πνευματική στήριξη πολλών πιστών, που προσέρχονταν στη Μονή για να εξομολογηθούν και να ενδυναμωθούν στον αγώνα της ζωής¹⁴. Απεβίωσε στις 19 Ιανουαρίου 2021, αφήνοντας φήμη σπουδαίου και φιλάγιου πνευματικού¹⁵.

π. Γεώργιος Αθανασίου

Τέλος, ας αναφερθεί ότι από χωριά της αρχιεπισκοπικής περιφέρειας στην κατεχόμενη Μεσαορία κατάγονται και κληρικοί, οι οποίοι υπέστησαν δεινές δοκιμασίες από τα τουρκικά στρατεύματα εισβολής του 1974. Ανάμεσά τους περιλαμβάνεται ο π. Γεώργιος Αθανασίου από το χωριό Παλαίκυθρο (γενν. το 1898), ο οποίος χειροτονήθηκε εφημέριος για τον ναό της Παναγίας της Γαλακτοτροφούσας της γενέτειράς του, το 1935. Ο π. Γεώργιος καθόλη τη μακρά υπηρεσία του διακρίθηκε για τον ζήλο και την αφοσίωσή του στα εκκλησιαστικά του καθήκοντα και έχαιρε μεγάλης εκτίμησης και σεβασμού από τους κατοίκους της περιοχής. Δυστυχώς, όμως, κατά τη δεύτερη φάση της τουρκικής εισβολής του 1974, συνελήφθη από τα τουρκικά στρατεύματα και κακοποιήθηκε βάνανυσα, με αποτέλεσμα να υποστεί αιμορραγία

---

14. Ιεράς Μονής Σταυροβουνίου (έκδ.), *Η Ιερά Μονή Σταυροβουνίου*, Λευκωσία 1998, σ. 172-173.

15. Ευαγγελίας Σιζοπούλου, «Αθανάσιος, ο ιερομόναχος με τα εκατοντάδες πνευματικά παιδιά», *Ο Φιλελεύθερος*, 20.1.2021. Σχετικό αφιέρωμα στη μνήμη του πραγματοποίησε το περιοδικό του Παγκυπρίου Συλλόγου Ορθοδόξου Παραδόσεως «Οι Φίλοι του Αγίου Όρους», τχ 124, Άνοιξη - Καλοκαίρι 2021, σ. 25-103, όπου δημοσιεύτηκε μεγάλος αριθμός κειμένων για τη ζωή και το έργο του.

στομάχου. Μεταφέρθηκε από τον Ερυθρό Σταυρό στο Νοσοκομείο της Λευκωσίας την 1η Σεπτεμβρίου 1974, όπου απεβίωσε τέσσερις μέρες αργότερα¹⁶.

Δημοσιεύτηκε στον περιοδική έκδοση: *Ακτή* 133 (2022) 75-84.

---

16. Ανδρέα Παπαβαρνάβα, *Παλαίκυθρο*, Λευκωσία 1984, σ. 78-80· Του ιδίου, «Οι ιερωμένοι του Παλαικύθρου», *Ελεύθερη Κυθρέα* 106-108 (2014) 19-20.